

gjørelse kunne fratages nogen Deel af den dem tilfæste Gaards Jor der; men dette angaaer jo slet ikke det Tilfælde, hvorom der her er Tale. Der gives jo to ganske forskellige Tilfælde. Det ene er, hvor det er tilladt uden Bondens Minde at fratage Jord fra en allerede bortfæstet Gaard; Tilladelsen hertil er indskrænket til visse bestemte Tilfælde, og der er forsaavidt foreskrevet visse bestemte Regler. Det andet angaaer derimod nye Bortfæstninger, og for saavidt har det, saavidt jeg veed, aldrig været antaget, at der ikke i Fæstebrevene selv kunde betinges, at Godseieren maa tage en vis bestemt Deel Jord for at bruge den paa lovlig Maade, naar han derom kan komme overeens med Fæsteren. Dette finder netop Sted i det af den ærede Rigsdagsmand omtalte Tilfælde, saa at jeg virkelig ikke troer, at det kan siges, at Indenrigsministeriet her er kommet med Fortolkninger, som skulde være afvigende fra hvad der i tidligere Tid er skeet. Jeg har seet Fæstebreve fra en meget gammel Tid, hvor netop det Samme er blevet forbeholdt ved Fæstebrevenes Udstedelse, og selv i det Tilfælde, hvorom der her er Tale, er der, saavidt jeg har seet, Fæstebreve, der ere over 20 Aar gamle, og hvori en saadan Clausul findes. Det er saaledes — som sagt — efter mit Begreb ikke et Exempel, som kan anføres paa, at Ministeriet ved hidtil ukjendte Fortolkninger har villet gjøre Fæstelovgivningens Forkrifter utilstrækkelige til Baretagelse af Fæsternes Tary.“

Monrad: Den ærede næstsidste Taler udtalte med megen Tillid, at det her forelagte Lovforslag aldrig vilde blive til Lov; det er yderst vanskeligt med nogenlunde Sikkerhed at kunne gjøre en saadan Forudsigelse. Selv om den ærede Rigsdagsmand maatte antage, at dette Lovforslag krænkede Grundsætninger, som han maatte ansee for hellige og ukrænkelige, vilde han dog ved at blade i det sidste Aarhundredes Historie finde, at det har vist sig, at der mangfoldige Gange og i mange Lande er blevet gennemført Grundsætninger i Lighed med dem, der ligge til Grund for nærværende Lovforslag, og naar den ærede Rigsdagsmand derfor vil gaae ud fra Erfaringens Vidnes-

byrd, fra det, som Historien lærer os om dette Forhold, vil han efter min Formening snarere komme til det Resultat, at hvis disse Forhold ikke paa en fredelig Maade om en kortere eller længere Tid løses af sig selv, da vilde de blive løste ad Lovens Bet. Jeg opfordrer den ærede Rigsdagsmand til at paavise, i hvilken Henseende man virkelig tager Noget fra Godseierne; jeg indrømmer, at Loven hviler paa Expropriationsprincippet, men jeg tør tillige paastaae, at der er taget det omhyggeligste Hensyn til, at man ved denne Expropriation ikke gaaer Godseierne for nær; der er vaaget over deres Tary og Interesser med en Ungstellighed, som den, der vil gjøre sig den Uleilighed at gjennemlæse Loven, ikke kan miskende, og det har glædet mig at høre dette gjentagne Gange blive udtalt af Enkelte, der denne Gang have deeltaget i Sagens Behandling. Jeg troer ogsaa, at med Undtagelse af selve Grundsætningen om Expropriationen vilde D'Herrer ikke kunne sige Andet, end at deres Mening i overmaade væsentlige Punkter er bleven tagen i Betragtning. Naar man altsaa maa indrømme Rigtigheden af Expropriationens Anvendelse paa disse Forhold under de stedfindende Omstændigheder, saa paaligger det den ærede Rigsdagsmand at bevise, hvorledes og paa hvad Maade der da ved Loven tages Noget fra Godseierne; thi Forslagets Mening er at give dem Alt, hvad der tilkommer dem. Det vilde jo være meget let, hvis det var Skik og Brug ved de Love, der nu udgives, saaledes som ved dem, der tidligere udkom, at tilføie en Indledning, der viste, at den Lov udkom for Almeenvællets Skyld. Jeg veed ikke, hvad der skulde være til Hinder for at sige i en Indledning det Samme, som der er sagt i Indledningen til Forordningen af 13de Mai 1769, da det ikke kan feile, at jo Jorden vil blive bedre behandlet, naar den, som behandler den, veed og er forvisset om, at den Tid, Flid og de Kræfter, han anvender paa Gaardens og Grundens Forbedring, komme ham selv, hans Børn og Arvinger efter ham til Nytte, end naar han i den Henseende lever i Uvisshed. Disse Ord kunne endnu den Dag i Dag ypperligen tjene som Indledning til en Lov, der ordner disse